

nikto nechce, si menej než nula. Tohto pocitu „nechceného, vyobcovaného“ sa nedá zbaviť. A tak s prekvapením a vďačnosťou berieš, ak ťa niekto počúva, niečo ti vydá, chce prednášku. Ani len peniaze si nepýtaš, lebo tú vec, samú o sebe, považuješ za zázrak, za milosť. Stará obava je v tebe, nevieš povedať nie.

A tak to chce schopnosť veľkej pokory, dokázať povedať nie, nevyjadrovať sa ku všetkému a nehanbiť sa aj mlčať. Konať v súlade so sebou, robiť práve to, čo môžem a mám urobiť len ja a nikto iný. Neodvracať sa od iných a iného, ale cez to nájsť práve tú svoju jedinečnú cestu. A zanechať stopu.

Kamila Štullerová — Časopisu Kritika & Kontext k narodeninám / *Happy birthday, Kritika & Kontext*

Je milou zhodou okolností, že časopis K&K oslavuje svoje piate narodeniny práve v roku 2000, ktorý je všeobecne považovaný za akúsi bránu do nového tisícročia. Možno by sa metafora piatich rôčkov predškôlčky *Kritiky* dala celkom dobre rozvíť a povedať tak niečo o jej prvých krôčkoch, slovách, o radosť z objavovania nového a nepoznaného, o nadšení z nadviazania rozhovoru i o skúšaní, kam až možno zísť v zdedenom svete, ktorý vopred nadiktoval niekto iný. Možno. Napriek neskrývanej láske k obraznému vyjadrovaniu sa však tejto metafory vzdám, pretože som presvedčená, že K&K si nepotrebuje pohľadzať domnelé detské bruško podobnými prirovnaniami. Je to časopis v najlepších rokoch, ktorý už viackrát dokázal zaujať nekompromisné stanovisko, obhájiť si svoje a rozčeriť ustálené (a hádam sa netreba zdráhať povedať aj mierne zapáchajúce) vody slovenského intelektuálneho rybníka. Päť rokov je z tohto pohľadu nie znakom škôlkarského veku, ale piatich rokov sústavného dokazovania svojej zrelosti. Napriek tomu však istý medzník, či možno rázcestie v súvislosti s piatimi narodeninami K&K vidím. Nie tak v súvislosti s práve ukončenou „päťročnicou“, ako v spojení s rokom 2000, ktorý nie je magický tajomným zaoblením svojich troch núl, ale jednoduchou skutočnosťou, že približne okolo tohto roku sa s konečnou platnosťou uzavrela jedna etapa ľudského vnímania samého/samých seba a otvára sa nová etapa, či skôr etapy, keďže symptomatická pre túto dobu je neobhájitelnosť autority jedného absolútneho riešenia. Musím s lútosťou povedať, že týmto smerom a týmito smermi sa K&K

It is only a nice coincidence that the journal K&K is celebrating its 5th birthday exactly in the year 2000 which is, as it were, a gateway to the new millenium. The metaphor of the five-year-old pre-school kind *Kritika* could be possibly develop-ed further in a clean-cut manner, and one could add something about her (as 'kritika' is in Slovak of feminine grammatical gender) first steps, her first words, her joy over discovering the new and the unknown, her delight to start a dialogue, and her attempts to try out how far one can go in the inherited world, whose rules have been set by someone else. Perhaps. Nevertheless, despite my natural inclination to a love for the figurative language, I'll give up this already sketched metaphor, because I am convinced that K&K does not need to be given the characteristics and comments grandchildren are given when their grandparents open the photo-albums and cannot help but praise uncritically. K&K is a journal in its 'best age', which has already repeatedly proved its ability to take an uncompromising stance, to defend it and even disturb the still waters (and perhaps one should have no inhibitions to say, occasionally also stinky) waters of the Slovak intellectual pond. From this point of view, five years is not a sign of a pre-school age, but of five years of continuous confirmation of its maturity. Despite having said this, I do see a kind of milestone or crossroad tied with this very anniversary. Not that much related to the just closed five-year-long period as linked to the year 2000, which is magic not because of the mysterious roundness of its three zeros, but due to a simple fact: that approximately around this eye-pleasing date one era of

s plným vedomím a odhodlaním ešte nevybrala. Obracia sa do minulosti, akoby zhypnotizovaná spoločenským a ideologickým experimentom zvaným komunizmus, pripomína ľudí a problémy, ktorých minimálne odkaz pretrval aj do toľko opakovaného roku 2000 a aspoň sčasti ich kriticky zhodnocuje v minulom a súčasnom kontexte. Jedným dychom však dodávam, že tento pohľad späť je nenahraditeľný a nesmierne dôležitý, a *K&K* ako jeden z mála slovenských časopisov (a možno aj ako jediný) spravil toto dôležité rozhodnutie a nedal sa zlákať atraktívnymi témami, ktorých životnosť je však prirovnateľná k veku podenky. *K&K* by určite nemala svoj smer a záber opúšťať. Azda by sa však mala väčšmi držať názvu *Kritika a Kontext* a svoje témy, portréty a recenzie kontextualizovať omnoho širšie a kritizovať oveľa nekompromisnejšie. Len vtedy totiž nastane to nadmieru vzrušujúce spojenie toho, čím sme boli, s tým, čím práve sme a kam kráčame. Len vtedy sa nám to, čo bolo, objaví v kontexte prítomnom, a súčasnosť nájde svoj základ v minulosti. A práve toto je, podľa mňa, odpoveď na otázku položenú šéfredaktorom jubilujúceho časopisu, Samom Abrahámom: Ak *K&K* (a spolu s ňou aj my všetci) dokáže nájsť otázky v prítomnosti smerujúce do minulosti, a pritom sa nenechá strhnúť do extrému, že to, čo bolo, je všeliekom na všetky bolesti toho, čo je, a v tom istom čase sa pozrie s rozvahou a bez predsudkov aj do budúcnosti, potom nemožno hovoriť o nijakom generačnom, a toľdž nie o civilizačnom odcudzení. Áno, jestvujú rozličné stupne skúsenosti, no na dobrodružstve myslenia je krásne práve to, že nedostatok odvahy vykročiť nepoznaným smerom obmedzuje omnoho viac ako nedostatok skúsenosti. A odvaha nie je vecou veku.

A tak *K&K* prajem popri radošti z milého jubilea najmä veľa odvahy.

human self-reflection has ultimately come to its end and a new one, or better said, new ones - as plurality is symptomatic for this very time - are being opened. I do have to admit, and this not without regret, that *K&K* has not moved into this direction / these directions yet. The journal turns its focus back into the past, as if hypnotized by the social and ideological experiment called Communism, pointing at people and problems whose message at least has sustained until the year 2000 and at the same time critically examining them in the past and present context. In the same breath, however, I hasten to add that this look back is indeed irreplaceable and immensely important, and if *K&K* once decided for it, it should not abandon this view. Moreover, it should even closely stick to its title - *Kritika & Kontext* [Criticism and Context]. In compliance with this and the new era the year 2000 marks - though very roughly - it should contextualize its themes, portraits and book reviews much more broadly, and develop its critical point much more uncompromisingly. Only then the enormously exciting combination of that, who we were, with that, who we are right now and where we are going comes to existence. It is only then that, what was, finds its location in the contemporary context and the presence finds its base in the past. And exactly this, according to me, is the answer to the question asked by *K&K*'s editor-in-chief, Samo Abrahám: namely, if *K&K* (and actually all of us) succeeds in finding present questions aiming at the past, but at the same time avoids the lures of the extreme opinion that the past is an almighty cure to all kinds of present pain and suffering, while looking without bias into the future. In such a case, one cannot speak about any generational, nor even about civilizational estrangement. Yes, there are different degrees of experience, but the most exciting and liberating thing about the adventure of thinking is that the lack of courage to set off into an unknown direction limits much more than the lack of experience. And courage is not a matter of age.

And returning back to age, I wish *Kritika & Kontext* lots of joy over the small jubilee, and a great deal of courage.

Do angličtiny preložila Kamila Štullerová